

מושל עזרה

באמצע ההילולה — ידעתי שאני חייב להעניש את ה-
חיילים. אך לא יכולתי. נזכרתי מיד בחליוה שלי...
— הסעים בלעג מר — „וחשבתי שבעצם אין כל הבדל
בני לבנים...“

„אבל מה אתה מדבר“ — ניסיתי לחנן עליו מפני
עצמו — „אתה הרי לא...“

לא אנסתי אותה, רצונך לומר. כן. כמוכן. מבחינה
טכנית, כמו שאומרים יודע-חוק, לא אנסתי. אבל
רק בכוח החוקתיה כן. בכוח שילטוני, באלמות, הכי
רחתה לשכב עם אחרים, להנאתם ולהנאתי... ולא
חשוב שלא אימתי עליה, או שלא כפתי ידיה והגליה.
אלמלא פחדה מפני... ובעצם, גם החיילים, הלילה, לא
השתמשו בכוח מבחינה טכנית. הם רק אמרו לנשים,
בתחילת המעשה — כפי שבעצם סיפרו לי — שאם
תתנגדה להם, ישחטו את כולן. יותר נוח — אמר לי
אחד החיילים לתומי — לעשות את זה מבלי שאתרכו
שלושה אחרים להחזיק את האשה בידה ובגולתה...
התנגדו... כבדשים עקודות רבצו וחיכו לבחורים שעמדו
בתור... לא. לא היה שום הבדל ביניהן לבין חליוה...“

בינתיים, המהומה בעיירה גוברת. ד. מנסה לכפר על
כל שעבר עליו. ויוצא עם נישקו לסיול את הפיקוד.
המספר, החושב לגורלו של ד. יוצא בעיקבותיו מאוחר
יותר, ומגיע כאשר גופתו של ד. מוצאת מתוך אחד
הבתים. אחד החיילים מספר לו שד. בא להציל את חליוה
שעה שהיילים גיסו לאנסה. וכאשר אלה הסתלקו, נעצה
חליוה פיגיון בלבו של ד.

ג. קולטורקאמף

במאמר שפירסם ש. שניצר במעריב (19.12.75) על
מחזורו של מונדי, בכתורת המתחסדת, על חופש הביטוי
הוא כתב, בין השאר: „האדיאולוגיה שלו היא זו של
אשף, הרמויות החיוביות שבה הם מחבלים ערביים.
כל הנפשות הפועלות בו מעוותות או מושחתות, וכל כולו
הוא זעקת-תחאה נגד המימשל-הצבאי היהודי ונגד שילי-
טונם של יהודים באדמות שלדעת המחבר נגולו מיד
ערבים.“ הסתה שכזאת היתה מעניקה לש. שניצר עמדה
של כבוד בארצות מסוימות.

מרעיד-לעיתון הרחיקו לכת. הם הציעו למונדי לשוב
לרומניה, ארץ-הולדתו. יש להניח שכאשר יתפנו אבירי-
החופש-הביטוי מעיסוקיהם הלאומיים, ויקראו את סיפורו
של מתי מגד במלואו יציעו, כמינהגם, לדמוקרטיה הי
ישראלית להחזיר את מתי מגד לעיר-הולדתו, קובנה.
אולי לפטר אותו מקתדרה שבה הוא משמש כפרופסור
לסיפורת עברית. כדרכם בקודש הפטריטי עם פרופסורים
אחרים שאינם חורשים בתלם שלהם. טענתו העיקרית של
ש. שניצר נגד העלאת מושל יריחו בקאמרי היתה שה
ציבור מממן את התיאטרון. גם אוניברסיטאות ממומנות
מכספי-ציבור.

מי שקרא את מאמרו של ש. שניצר, עקב אחר התזת
המליצות אודות דמוקרטיה. רצון הרוב וכו'. בין השאר
כתב שניצר: „תיאטרון איננו במתח-יזכאים. ומחנות
פוליטיים הם תמיד בגודל העמלה. הם משמיעים דעת
אחת בלבד, ואין עימם תשובה של הצד-שכנגד. לכאורה
אפשר לטעון שמורה זכות זו גם לצד שכנגד, לחבר
מחנות מגמתיים ולהציגם בתיאטרון.“

מי שמחפש את היוצרים שיחברו את ההצגות שיגנו
על הדמוקרטיה הישראלית מפני השמאל העויין המסכן
את שלומה, ימצא אותם בעמדות-קרב שלל אינן דמור
קרטיות: משה שמיר עסוק בהסתת המלני כיפות סרוגות
שלא לקבל את מרות החוק. ועמי שמר חוררת הרורים
נגד ממשלת הרוב. חיים גורי עסוק בניסיונות למנוע את
צה"ל מלהגן על הדמוקרטיה בסבסטה. ואפרים קישון
טרוד בהזרמת מסינסיעות לקופת הממשלה הבודגנית.
בניסיעותי התכופות לגרמניה.

חוקי מזה, מר שניצר, אנחנו על סף קולטורקאמף.

ליד חייל, העתיד להוביל אותו לבית-המושל:
„אז מה קרה? — הפצתני בו.
„בעצם, שום דבר מיוחד“ — עניי — „רק שהתושבים
המסריחים האלה התחילו פתאום להתפרע. אף אחד
אינו יודע מדוע. אולי מפני שהרגישו כי אנחנו מתכוונים
למשהו וחשבו שהגיעה שעתם להתמרד. או אולי מפני
שלקחנו גם את הנשים לעבודות-הביצורים. כן, אני
חושב שזוהי הסיבה העיקרית. הרי יודע אתה איך
הם מתייחסים לנשים שלהם. מתעללים בהן, מעבדים
אותן בפרך, אך אינם מניחים להן לעשות עבודתם של
גברים. הן, הן, הרבה נתעסו כשראו שאנו מוליכים גם
אותן לעבודה.“

„וד...“ — שאלתי — „כלומר המושל, כלום הסכים
הוא לכך? —
„המושל? —“ שאל בהיסוס, כחוכך בדעתו אם לספר
לי את האמת — „יודע אתה, הוא... לא כל-כך מתערב

מונדי ומגד

זמן האחרון... יושב הוא בארמונו, שותה, או... יש
אומרים שמעשן חשיש. אנלא יודע אם באמת. התברה
עושים מה שהם מבינים.“

„אבל... הרי הוא המושל, המפקד. איך זה לא שוא-
לים לדעתו? —“

„הן מבחינה רישמית זה הכל בסדר. הוא חותם
על כל פקודה והוראה. אלא שאומרים שאפילו אינו
קורא את הכתוב בניירות שהוא חותם עליהם. עכשיו
הוא בסדר. עושה כל מה שאנחנו רוצים. כבר לא
איכפת לו אפילו אם אנחנו משתוללים קצת... שמע,
היית צריך ראות מה היה אם אמש... הערבושים האלה,
אחרי שלקחנו להם את הנשים לעבודה, התחילו להת-
פרע. אז מה עשיתי? — לקחתי כמה נשים, מן המעירות,
אל אחד הבתים ואיימנו עליהם שאם לא יפסיקו, אנחנו
נאנסו את כולן לעיניהם... אתה חושב שזה לא השפיע?
— בטח שהשפיע... אבל זה לא השפיע עלינו שלא נעשה
מה שהבטחנו, למרות שהם הפסיקו את ההתפרעות...
אנחנו אותן שם כל הלילה.“

מאוחר יותר מגיע המספר לארמון המושל, אל ד.
„השתי פיתאום שעניי מבקשות את חליוה, הנערה
השחומה ששירתה אותנו בשעת ביקורו הראשון. ד. לא
קרא, וכשהגיעה במבטי אמר, כשחיוך גנום מעקם את
שיפתותיו: „לתפלא שאינני קורא חליוה? — שלחתי
אותה היום. לאחר... ודאי שמעת כבר מה קרה הלילה
— המהמתי בחיוב — לא יכולתי להחזיקה יותר, לאחר
זה. כשראיתי את המעשה — יודע אתה, באתי שמה

א. מושל ונמשל

המחזה מושל יריחו מאת יוסף מוגדי, שהתסיס בחודי-
שם האחרונים את אבירי הדמוקרטיה, שמאל שניצר,
גאולה כהן ומרעיהם, אינו תקדים בסיפורת העברית.
לא מוגדי המציא את המושל המכוער — אלא המציאות
הקיימת. כבר היו דברים מעולם. לפני 19 שנה ושלוש
מילחמות פירסם מתי מגד בשבועון משא (בטאון סופרי
דוריה-שלמה בימים ההם) סיפור בשם סופו המר של ד.
(דצמבר 1956). מסיפורו של מתי מגד ניתן ללמוד ש-
בעיותיו של מושל יריחו כיום אינן שונות מבעיותיו של
מושל בעיירה עזתית אחרי מלחמת-קדש. ואולי שני
מושלים אלה אינם כלל משל, אלא נמשל.

ב. „סופו המר של ד.“

המספר בא לבקר אצל חברו ד. שנתמנה כמושלי-צבאי
של עיירה ברצועת-עזה. ד. בזיכרונו של המספר, הוא
אדם בעל ערכים ועקרונות נעלים:

„הושיבני באחת מאלו הכורסאות המרווחות, מחא
בכפיו ומן המיטב הופיעה נערה שחומת-עור, חשופה
עד למותניה, ששאלה בהכנעה, בהשפלת-עיניים ובהר-
כנתגו, למבקש. ציווה עליה מה שציווה ויצאה לשלי-
חותה, כשפניה אליו עד ליציאתה מן החדר...
כאשר מבקש המספר שד. יתאר לו את פעליו והישגיו:
... במקום תשובה הימחם משהו שלא עמדת על
מישרו והוסיף: „חליוה — זה שם הנערה שראית —
תביא מייד משהו לאכול, ודאי רעב אתה. חליוה היא
חישי הגדול ביותר. לאף אחד מן המושלים הצבאיים
שבאיזור אין משרתת נאה ומוצלחת כזאת.“

ואומנם, כשנכנסה הנערה בשנית — נושאת בידה
מגש-נחושת גדושה-מכלים, ששדיה החשופים נזדקרו
בינותם כשני פירות שחומים — הבחנתי גם ביופיה הזר,
המגרה.

השגיה במבטי ואמר: „נאה, לא כן? — אך למען
האמת, כבר נמאסה עלי. יודעת רק שפה אחת, ויודעת
אותה היטב. אם תישאר כאן הלילה, תוכל לקבל או-
תה. בשביל פעם אחת היא מצויינת. יודעת כמה דברים
שאף בחורה משלנו אפילו לא חולמת עליהם.“

בעל-כוחי, החלו רגלי מרטטות פיתאום והדם החל
עולה על פני ריטוט זה, שאיני יכול כלל לשלוט בו
ולהפסיק, מוכר הוא לי משכבר ומשמש תמיד סימן
מוקדם לתשוקה, שעדיין אין מוחי מודה אפילו בקיומה.
ד. לא גרע ממני את מבטו. „רוצה שאומר לה כבר
עכשיו? — שאל — לא איכפת לי אם תעשה זאת מיד.
בחדר השני יש מגיטה המיועדת לכך.“

„אבל... — גמגמתי, כשאני יודע אם סומק שבפני
אות הוא לבושה או לתאוה שניעורה בי — אבל...
הרי... לא עושים דברים כאלה...“

„לא עושים? — שאל, ונפעם הראשונה מאז בואי
העלה חיוך על פניו — הכל עושים כך. אל תחשוב
שתהיה הראשון הנהנה מהכנסת-האורחים שלי. לכל
אורח מוכרד אני מציע אותה. רק בה יכול אני להת-
פאר במינהם. וכולם, כמון, מתביישים קצת בתחילה,
אבל אחרי-כך מתרגלים לרעיון... כולם מתרגלים...“
ד. מתאר לפני המספר את כישלונותיו, וזה עוזב
בר-ביום, כשהוא מנסה בדרך-לשכנוע, בלא-הצלחה, את
מפקדו של ד. לשחררו מתפקיד זה. עם שובו של המספר
לביתו, הוא מוטרד יותר ויותר ממצבו של ד. וכעבור
מיספר שבועות שב המספר לבקר אצל ד. הפעם שורת
בעיירה אוריה של קאטאסטרופה. בשעריה מתין המספר

בינתיים יאלצו מאזיני שידורי-ישראל להמשיך להאזין לשפת-רגע-שלי-עברית. ולא
לעברית.

דור אשר לא ידע

כל מה שרצית לדעת על ביתניה

מי שקרא לאחרונה, במוספי-הבידור של יום שישי, על ביתניה-עילית, הסתקרן
והלך לראות את מחזורו של יהושע סובול ליל העשרים המועלה עלידי התיאטרון
העירוני חיפה. מי שסקרנותו לא באה על סיפוקה במחזה, יוכל ללמוד את סיפור
ביתניה-עילית מן הספרים הבאים:

- ימים ויליות מאת נתן ביטריצקי.
- קבוצת הקהילתינו בהוצאת קיבוץ בית-אלפא.
- ספר השומר הצעיר, בהוצאת ספריית פועלים.
- האתמול שלי, מאת דויד הורביץ, בהוצאת שוקן.

בחטף

לובה אליאב, שפירסם לאחרונה את סיפרו שלום בלויות ציוריו של דני קרוין
עומד לפרסם ספר חדש תחת כותרת ארץ הותן, שיהווה השלמת לסיפרו ארץ הצבי ●

